

№ 37.

Pirmdeenâ 14. (26.) September.

1870.

Walsa par gabdu 1 rubl.

K a h d i t a j s.

Karra sinnaš.

Eefšhemmes sinnaš. No Riigas: gub. wald. pafluddinašana, tur aistawlas salbateem jaluhš palihšiba, — un par Riigas-Bol-derajas dšesu-zellu. No Pehierburgas: pahr Kreewu wehstneeteem, kas bijuſchi Bucharâ.

Ahrsemmes sinnaš. No Franzijas: pahr patwarru Lijonē. No Lon-dones: pahr keiserenes Eigenias behgšana. No Wiñnes: sinnaš, kâ Bohli jau fahtuſchi dohmaht us dumpti.

Jittas jaunās sinnaš. No Beſſarabijas: pahr jaunu pahrwehrti-ſhanu tai apgabbalâ.

Saunataš sinnaš.

Sedanas eenemšana un Napoleona ſawangोजना. Pateiſšana. Druſjinās. Wiſſſjaunataš sinnaš. Norahdišana.

Peelikkumâ. Marſa un Andrejs. Amerikaneſſu tillums. Laiſnig mehrs. Kreewu ſagtu darbš. Druſtas.

Karra sinnaš.

Sinnaš pahr kauſchanahm karra laukâ arri ſchoreiſ ne-warram doht, jo nekahdaš, paldees Deewam! ſchinnis dee-nâš naw bijuſchas un awiſeš wehl arween ſtahta pahr teem agrateem notikkumeem, ihpaſchi pee Sedanas eenemšana, jo ar latru deenu daſchas sinnaš pahr to iſnahl gruntigati un laikam arr riktigati, nelâ no pirma galla tilka ſtahtihš. Lai gan agrak arr taš tilka teikts, kad Franzſchu karra-wihri Sedanâ, kad teem bijis japadohdahš, no duſmahm ſawuſ karra-eerohtſchuſ ſalaufjuſchi, tomehr Wahzeefchi rakſta, ka ir tad warren leelu pulku karra-mantu tur eſoht uſgahjuſchi preeſſchâ, kaš ſcheem tizzis par eemantojamu teeſu. Pahr to, žil karra-ſpehta Franzſcheem bijis Sedanâ, arri daſchadi uſrahda. Taggad Pruhſchi apreykinajuſchi, ka ar wiſſeem teem ſawangoteem, uš gohda wahrda atlai-ſteem, ar teem 5000 uš Belgiju aiſbehgufcheem un teem 20,000, kaš eewainoti un krittufchi, kophâ tur bijuſchi lihds 137,000 karra-wihri. Un lai arr tur buhtu bijuſchi oht-reiſ til daudi, ko tad tomehr tee buhtu warrejuſchi darriht, kad til duhſchigi no Wahzeefcheem tilka ſaſpreeſti kophâ un tad teem, ka paſchi leezina, wiſſadaš waijadſibaš peetruh-

kuſchas! — Taggadejaš sinnaš nupat ſtahta, ka Wahzeefchi jau eefahtuſchi Parihſi aplehgereht un ka Franzſchi, kaš preeſſch ne žil deenahm warreni ween leelijahš, ka ne plaukſteš plattuma no ſawas ſemmes un ne weenu afmini no ſawahm ſtanſtehm Wahzeefcheem ne-atdohſchoht, taggad, kad Wahzeefchi teem tuhwu peegahjuſchi, jau fahtohht žit-tabi runnahht. Neſaktoht wairš, ka griboht lihds pehde-jam kautees, betrunnahjoht no meera derreſchanas un, kâ dſird, miniſters Schil Fawr (rakſti: Jules Favre) lizzis Wah-zeefchu lehgereht praſſiht, woi winnam wehleſchoht pee Wah-zeefcheem iſeet un pahr meera-derreſchanu ſarunnatees? — uš ko tam atbildehtš, lai til nahtoht ween. Winnâ reiſâ Franzſchi arr to ſazzija, ka winni ne-eſoht wainigi pee ta karra, bet Napoleons ween, tadeht nu Pruhſcheem arr wairš ne-eſoht nekahda teeſa ar ſcheem karroht, ſchee wairš ne-eſoht keiſera walſiš, bet republita. Taggad tee ſakta, ka ſcheem nu peetrihtohht atbildeht pahr to, ko wezza wal-diſchana darrijuſe, jo ſchee arr eſoht lihds wainigi tadeht, ka tahdu wal-diſchana til ilgi zeetufchi un paturejuſchi un ka winnai til paſlauſgi bijuſchi. Bet kad nu arri meeru grihb derreht, tad ihſti newarr ſapraſt, ar ko lai taggad Wahzeefchi to meeru derr? Ta taggadeja pagaidu wal-diſchana naw nekahda no tautas eezelta wal-diſchana un ſchaj jau deegan eenaidneeku paſchâ Franzſjâ, kaš to nebuhht par pilnigu neturr' un ne-atſiſht. Uš ihſto wal-diſchanas iſweh-leſchana tilkai Oktobera mehneſi tautas weetneeki ſanahl-ſchoht kophâ. — Pahr teem Parihſes aiſſtahwetajeem, kaš tur ſaweſti eefſchâ, daudſina daſchadi un to ſklaitu arr uš-dohd weena ſinna ſchahdu, ohtra tahdu. Bet wairak ſin-naš ſtahta to, ka maš ween tur eſoht kreeta karra-ſpehka; leelums eſoht tahdi, kaš no wiſſadahm kauſchu lahrtahm ſalaſſiti kophâ un daſch' daſchadi iſrihtoti. Kahds ſinnu rakſtitajš no Parihſes rakſtijis kahdai Angtu awiſei 13tâ (1mâ) Septbr. ſchahdu ſinnu: „Walfar pirmureiſ Parihſ-neeki liſkahi atſiſtoſchi, ka teem ar kreetu armiju buhſchoht darriſchana. Kâ to lai iſdarra, to Deewš ween ſinn; winni bij dohmajuſchi, ka Parihſe eſoht winneem tilpat kâ Wuamedaneefcheem Welka un ka ta wiſſaš paſaules gu-

dribas ffohla buhdama, netilfchoht wis aplehgereta. Bet til ko tee Bruhschus waigã eeraudfija, tad nolaida azzis un fazzija: „Rums jakaujabs, bet kã lai zerram uswar-reht? Mehs gan titfim aplauti!“ Meera finna, lai zil ta malkatu, buhtu dewinahm desmit dalkahm wairaf patihfama bijufe. Schodeen atfal irr zittadi. Patlabban noturrejam rihtofchanu un nu wiffi gattawi us laufchanohs, lai gan fa-jubt, ka neneeka ne-eepefchoht. Ar rihtofchanohs gan ehmoti gabja un offizeeri maf ko paspehja, saldati wairaf un pahp wiffem weens karra-preesteris lahribu rihtoja, kahdai regimentei pa preefschu eedams. Katru reis, kad offizeeram neisdewahs, palkawneeka weeta winsch komandeereja. Parihneeki leelahs, ka winneem lihds 300,000 karra-wihri effoht eelfchã, bet — woi tad tee wiffi kreeti? Zitti lai-kam pirmo fchahweenu dsirbedami, laidisees kahdã pagrabã eelfchã. Parihfẽ taggad effoht kahdi 2 millioni zilweku eefpeesti eelfchã, lai gan tee leelee baggatee wiffi pee laifa aistaidufchees prohjam. Un tee, kas no winneem flawas deht tẽ palikufchi, arr palikufchi us reis nabbagi zaur to, ka newarr wairs wiffu dabbuht, to eelahro, jo tee baggatee irr leeli mihtstneeki, kas neto newarr veezeest; un woi tad tee nabbagee, kad teem fahfs peetruht, winnus taupihfs? Un tahdu tẽ irr 90 prozentes, kas ko nopelna, to arr tuhlin apelhd. Kas tad nu lai tohs usturra, kad nebuhs pelnas? Tapehẽ taggadeja waldischana jau leelijufehs, ka teem aishbegufcheem baggateeem buhs atnemt wiffas mantas, ko tẽ atstahjufchi un tahs isdallifht zitteem. Tahdi, kas behẽ prohjam tahdã laitã, kad tehufsemme ja-aistahw, effoht tã fohdami. — Brett Wahzeescheem zits gudrineeks tahdu padohmu dewis, lai plehfigo swehru dahrsã tohs swehrus labbi mehrdejoht un tad lai tohs laifchoht Bruhscheem wirfũ. — Parihses waldischana wiffu pehdigu, kas pohstams, liffufe pohstihht un nodedfinahht, lai peenahfdameem eenaidneeteem nekur nebuhtu fur patwehrtrees. Apfartejee semneeki ar fawahm mantahm wiffi sadifhti Parihfẽ eelfchã, — fur taggad wiffa pahrtiffas preje paleekoht kohi retta. Augstakahs teefas wiffas aishgahjufchas no Parihses us Tuhr pilsehtu un tapat arr zittu semmju weetneeki. — Tad nu redsehs, ka isdohsees meeru panahht woi ar labbu jeb ar launu. Bruhschi jau weetahm pahp Sehnes uppi pahrgahjufchi un dahsas mafas laufchanahs teem jau bi-jufchas. Tuluji wifspapreefsch Wahzeeschi buhfoht sturmeht. Pee Wiffnowas Frantschi ar arflehphteem leelgabba-leem Wahzeescheem leelu stahdi darrijufchi.

Bezais Garibaldis no Kapreras 7ã Septembar us Parihfi fameem draugeem rakstijis: „Waktar es fozziju, ka ar Bonaparti karschs jawedd til tahht, famehr ar nascheem jakaujabs. Schodeen falku: Franzijas republikai japalihds us wiffadu wihfi. Lai gan pats esmu gaudens, tomehr Franzijas pagaidu waldischanai fawu palihdsibu esmu peedahwajis un dohmaju, ka gan pasprehschu fawu peenahfumu pildihht. Mehs ne-eefim fawus Wahzsemmes braktus apfarroht, jo tohs Deems irr isredsejis par fawu elkoni, zaur to winsch tohs plehfonas, kas pasauli apgruhtinaja, dub-fos saminnis. Mehs gribbam meeru un tautu laimi dibbinahht. Tadeht mums wajag Franzijas republikai palihdsieht, kas zaur pagahjufcheem laiteem buhs gudrafa palikufe un t. pr. — Garibaldis.“

Cefschsemmes sinuas.

No Rihgas. Widssemes gubernijas waldischanu zaur fluddinashanu no appalschraftstias deenas zaur Mahjas weefi liffufe fchahdu sinnu islaist: Pawiffam atlaisti un us nesinnamu laiku atlaisti saldati, — kam ar fawahm lubgfschanahm ja-eet pee rentejahm — daudstreis gabjufchi pee Widssemes kameral-teefas, lubgtees, lai pehẽ teem 25ã Juni

1867 wifsaugstaki apstiprinateem liffumeem pahp pawiffam atlaistu un us nesinnamu laiku atlaistu saldatu dsihwes cetaisfschanu, — winneem fneeds palihdsibu pee winnu eedfihwes, ir tad, kad teem naw flaidras, woi pawiffam nelahdas leezibas, arri wehl tahdi, kam pawiffam naw dalka tahdu palihdsibu dabbuht, kã par pr. tahdi, kas preefsch 1ma Janwar 1867 no deenesta woi pawiffam, jeb til us kahdu laiku atlaisti. — Kad ar Wids. gub. waldischanas patenti no 1867 ar Nr. 137 peeminnetee liffumi irr isfluddinati un turpat 29ã punktẽ irr isflaidrohts, kahdi saldati warr palihdsibu dabbuht un kad arri Wids. gub. awifes tai paschã gaddã ar Nr. 125 isteittas tahs sinnas, kas pee tahdas palihdsibas melleschanas wehrã jaleel, — tad taggad Widssemes-kameral teefa ar fcho sinnu peederrigahm teefahm un zilweleem ihpafchi peefohdina wehrã list tohs peeminnetus liffumus un tahs ihpafchi isteittas sinnas, ka lai tee saldati, kam pehẽ to liffumu 27ãas punktẽ pee dsihwes cetaisfschanas palihdsiba jadabbu, — wifspirmaf ar fawahm atlaifchanas grahmatahm jeb pufsatstawka biffetehm — fur katriis peederr pehẽ fawas dsihwes weetas — lai eet pee tahs paderrigah pilsehtas draudschu, woi semmju pagasta waldischanas, fur teem jadabbu wajadfiga attestate jeb leeziba un tad ar fchahm dokumentehm lai eet newis pee kameral-teefas, bet tuhlin taifni pee tahs weetas freisrentejas un tur lai tahs fawas peepalihdsibas deht preefschã leel un tahs pilsehtu woi semmju draudschu waldischanas lai tahs wajadfigas leezibas grahmatas isdohd us tahdu wihfi, ka tais peeminnetas ihpafchã sinnas Nr. 125 preefschã rakstihht un til ween tahdeem saldateem, kam pehẽ to peeminnetu liffumu 29ãas punktẽ pee fawas dsihwes cetaisfschanas tahda palihdsiba peenahlahs. Rihgã, 31ã August 1870.

No Rihgas. Augstais Kungs un Keisers 7ã August f. g. apstiprinajis to tam Anglijas inscheneeram H. Robinson dohtu brihwestibu, dselsu-zekku taifht no Rihgas lihds Bolderaju. Schis pats Robinsons irr apnehmees pa 3 mehneschu laiku dibbinahht akziju beedribu, kas nosauftees „Rihgas-Bolderajas dselsu-zekka beedriba.“ Schai beedribai tad nu peenahlahs, us fawu malku weenu weenadi paleekami tiltu buhweht pee Rihgas pahp daugawu un to dselsu-zekku wilft no pat Rihgas-Dinaburgas bah-nuscha lihds Bolderaju un wehl tahhtaf pahp leel-uppi lihds pat daugawas istekfai, kã arri to dselsu-zekku isrihfoht ar wiffahm turflahht peederrigahm wajadfibahm. Par drohschibu, ka tahda beedriba pateeft tiks dibbinata, tam dibbinatajam 50,000 rubki walfts bankã ja-eemalka. Ja nu pa 3 mehnescheem tahda beedriba naw fademufehs kohpã, tad ta dohta brihwiba us dselsu-zekka buhwefchanu, paleel isnihzinata un ta eemalkata naudas summa paleel krophnam; bet ja ta beedriba teel us lahjahm un noliktã laitã 20 prozentes no akziju wehrtibas walfts bankã

eemalfatas, tad galwofchanas summu dabbu atpaf-laf. Tai beedribai wehl peenahlahs, pa 6 mehne-scheem no tahs deenas, kad buhwefchanas wakka ap-stiprinata, tapat to pastahwigu tiltu, ka arri to zekku eefahkt buhweht un lihds 1ma Nowember 1872 pa-beigt. Schis tilts un dselsu-zetsch no 1mu Nowember 1872 peederr 81 gaddus tai beedribai, kas to buh-wejuse.

No Wehterburgas raksta: Tee Kreewu wehst-neeki, kas us Bucharija tilla suhtiti, tai 22. Juni aikal irr pahrnahfufchi atpalkat pah rohbeschahm. Schee wehstneeki Buchara fanemti us to labbako wihfi un teem wifs labbi isdeweess tohti labbi, ka ta draudsiba ar Bucharas emiru taggad palikfufe leelafa un stiprafa, ne ka agraf ta bijufe. Tanni pascha laila, kad Kreewu wehstneeki bij Buchara, tur arr wehstneeki bijufchi no Afganistas. Tee bijufchi nahfufchi tahda padohma: emiru luhgt, wianeeem wehleht par patwehrumu prett Kreeweem buhweht weenu skanfi pee Amur Darjas, fur klahf tee win-nam sohlija doht farra-wihrus un naudu, lai war-retu Kreeweem pretti atturretees. Tee teikufchi, ka 12,000 Afganisti jau stahwoht pee Tash-Kurganas. Bet Kreewu wehstneeku wirsneeks palkawneeks Nos-sowitsch isturrejees gluschi weenteefigi un rahmi un tadeht schee dabhujufchi wirsrohtu par Afganisteeem.

Ahrsemmes sinnas.

No Franzijas. Ka tahda walste klahjabs, fur ihsta waldischana peetruhfufe, to taggad redsam pee Franzijas. Stahstifim tikkai no Dijones pilsehtas ween. Te wifszaur mefle pehz farra-eerohtscheem un — pehz naudas. Prezzu laudses, palkas un labbataas teel ismellekas ar to isrunnu, ka ne weenam ne-effoht brihw atrautees no farra-nodohshanahm. Kungu gaspaschas teel zauri melletas ar taunu, jo tahs laitam naudu pee fewis effoht paglabajufchas. Kahda muhla jahrfu, fo us kappu neffa, lausa wakka un ismelleja, wai farra-eerohtfchi tur ne-effoht eef-scha. Semneeku seewas, kas kirbiffus (putru-ahbo-lus) un melones nesk, teel apturretas un tee augti teel fagreesti, lai warr ismelleht, woi nauda tur eef-scha naw paglabata. Daschas mahju durris irr ar farfanu frustu apsihmetas, no ka wehl newarr fa-prast, fo tas wifs apsihme. Laudis baidahs, ka us preekfchu gan wehl trakkafi eefchoht, kad eenaidneeks Parihfi pawiffam aisstahfchoht. Gan nu 5000 jal-dati taggad te irr atsuhiti, bet woi paspehs rihtku-rahwejus sawaldiht, to newarr wis sinnaht.

No Londres raksta pahr keisereenes Eigeni-jas behgshanu no Franzijas ta: Kad winna redse-juse, ka Parihje winnas gohds jau tizzis nizzinahts un ka winnas paschas deenestneeki daschas no win-nas ihpaschahm mantahm laupijufchi, tad jau fa-prattufe, ka winnai Parihje ilgal nelahda palikschana ne-effoht. Tapehz ta bes kahdas lihdsnemtas man-tas tikkai no weenas gaspaschas un weena pilskunga pawaddita ta prastos wahgds eefehdusehs, no Pa-

rihses atstahjufes un brauza us Deanwillji, kas irr masa ohsta pee Trumwilljes. Us eelas Parihje taf zitti eelas-kaudis winnu pasinnufchi un sahlfufchi kleeht: „Noht ar to pee farratawahn!“ Labbi, ka pa kauschu pulku warrejuse flehpteess. Deanwillje atardda dampfuggi „Gafelle,“ kas no rihta grihbjeja prob-jam braukt, jo winsch jau 10 deenas bij gaidijis us kahdas augstas dahmas, Ladi Burgone, kas no Schweizijas pahrnahldama. Kahdas stundas preekfch aisbraufschanas weena dahma peegahja pee pascha Burgone kunga, tam teiza, ka fchi effoht keisereene Eigenija, stahstija, ka winnai taggad klahjotees un luhdja, lai winnu nemmoht sawa fargaschanā. Bur-gone kungs to tuhlin peewedda sawai gaspaschai un ta palikka winnu weefis, kamehr pahr to juhras schaurumu pahrbrauza. Dhtra rihta Gafelle us-willa sawu Anglijas flaggu un brauza probjam. 30 engl. juhdses braufufscheem, fazehlabs leela wehtra, kas pastahweja lihds zekka gallam. No kugga kau-dihm neweens zits nedabbuja sinnaht, ka Franzijas keisereene effoht us kugga. Kad zettortdeenā pa Weigt fallas bij nobraufufchi, tad keisereene kahda trakteeri apmettats un te atpuhtufes, liffabs pah-zeltees us Portmuddu un no tejenes dewahs us Gastingu, jo bij dabhujuse dsirdeht, ka winnas dehs, tas keiserifks prinzis, tur peemahjojoht.

No Wihnes raksta: Kahda sinna is Krakawas stahsta ta: Tik fo tas karschs Pruhfcheem ar Fran-tscheem iszehlabs, tad tas Pohlu dumpineeku galwi-neeks Mieroslawstis ar Franzijas passu un ar swefchu wahrdu nosauzees, atnahza scheitan un ar teem lee-lakeem dumpineeku wirsneekem no Bosenes, Kreewu-Pohlfsemmes un no Galizijas reisu reisahm turreja konferenzenes. Winnu padohms bija schahds: Pruh-fchu un Kreewu Pohlu-semmes dakas dumpi zelt kahjas, preekfch ka tad no Galizijas un Krakawas kaudis un zittu palihdsiba dabbutu klahf. Tikka no-runnahts: Kad Franzufchi Pruhfija eenahfufchi tik weenreis Wahzeefchus uswarrehs, tad schee sawu trohfsni laidifchoht wakka. Pehz tahs kauschanahs pee Wehries winnu padohms isnihta ka migla, jo nu wairs newarreja zerreht, ka Frantschi palifchoht par uswarretajeem un tad wehl, teem bij jabaidahs, ka warr buht Gfstreikeefchu teefas jau buhfchoht dabhujufchas fo ehst pahr winnu fanahfshanaahm. Te palikka!

Zittas jaunus sinnas.

No Bessarabijas raksta ta: Kas pa 15 gad-geem schinni apgabbala naw hijis, kas taggad te at-nahzis, to nemas wairs nepasihu par to paschu wezzo. Tur, fur agraf pa 100 werstehm garru tul-fnefi, no Orgojewas lihds Belzi, reisneekam gandrihf bij janoflahpft, tur taggad useet kauschu pilnus zee-mus, trakteerus un glihtus pasta-zekkus; tur taggad reds seedofchus un augtu pilnus dahrfus, glihtas muifchas zittu waijadfigu ehfu widdu, leelus gan-nektus us tretnahm gannibahm; — un fchi pah-

wehrtischanahs irr notiffuse pa 15 gaddeem, no Krimmas larra laika. Kapeh; tà notizzis, to warr lehti fapraft: tad til dauds larra-kauschu tè bij fanahfufchi lohpa, tad labbi warreja pahrdohht wiffadas pahrtiffas prezzes, las jau dauds gaddus tè bij sakrahjuschahs. Tas nu schahs mallas gruntineeleem atwehra azzis, jo sweschi uspirzeji arween pagehreja no teem pirft. Winni paschi lihds schim nebij pasinnufchi fawas semmes wehrtibu un taggad til wehl fapratte, la Bassarabija effohht tifpat la Kalifornija, til ween ar to starpibu, la schè tahs mantas til ween tschallas roblas warreja fasneegt. Ka lihds schim wifs tà pohstà bij gullejis, tas nahza zaur to, la pascheem schejenes gruntneeleem luste un fapraschana us semmes darba trubla un tadeht to labbal par lehtu maksu zitteem isrenteja un arri tadeht, la tiffufchu strahdneeku trubla. Bet nu zaur to brihwibu leels pulks strahdneeku peenahza no zittahm gubernijahm, las ar preeku un fapraschana scho baggatu semmi apstrahda. Tomehr tas jano-schehlo, la scho baggatu semmju eenahfums taggad pa leelalai daffai paleel Armeneschu labbatà, jo tee schè fanahfufchi us dsihwi un gandrihs wiffu semmi nohmajufchi. Schee lautini Kreewus turr' par faweem eenaidneeleem, til ar schihbeem ween andele, un tad ar muhsu mantu baggati tiffufchi, tad aiseet prohjam us Ghistreikiju un t. pr." — Nu tad pagaidat, kamehr winni aiseet un strahdajeet paschi arr tà, la winni, tad jums pascheem paliks tas labbums nn ta pelna.

Zaunokahs sinnas.

No Kopenhagenes, 7tà (19.) Septbr. Keiseriska augstiba, Leelstris Aleksei Aleksandrowitsch irr waktar us Pehterburgu aiseisjojis.

No Parishes, 6tà (18.) Septbr. Waktar usgahjam gaisa ballonu, las pa gaisu atnahjis un sinnas la arri 500 grammatas atnessa no offizeereem, las 16tà Septbr. rakstias. Schàs grammatas lassams: „Mums irr baggata pahrtikka. Marschalla Basehna armija 14., 16., 18. un 31mà August uswarreja. — Kad ihstais brihdis buhs peenahjis, tad meh's zauri ispeedifimees eenaidneeku pulkeem. Armija tahda patt firdiga, la bij us scheijen nahtoht. Tas jau ohtrs ballons, to meh's isfuhtam.“ (Woi tas warr buht teefa?)

No Florenzes, 8tà (20.) Septbr. Italijas kehmina larra-pulki schodeen eegahja Rohmà. Sweschee larra-wihri, las lihds schim bij pahwesta deenestà, gan eesahumà pretti turrejahs, bet pahwests pats effohht pawehlejis, lai meeru mett. (Pahwests ar labbu nekahwahs fewi peerunnahht, lai gan zittas winna pilssehtas jau padewahs ar labbu prahtu un arri Rohmeeschu Italeeschus ar preeku fagaaidija.)

No Konstantinopeles. Smirnas awise sinno, la 90,000 referwas larra-wihri teetoht aizinati sem karroga. Kreewu wehstneeks generalis Ignatjew ees no Konstantinopeles prohjam.

Sedanahs eenemschana un Napoleona fawongoschana.

Kahds zittreifejs Frantschu offizeeris, taggad Englandes awisehm sinno rakstiatjs, stahsta, las Sedanà pa tahm behdigahm deenahm 31mà August un 1mà

September notizzis. Schahs sinnas ihfali fanemtas flann tà:

Keisers pats atnahza Sedanà tai nakti no 30ta us 31mu August. 31mà August rihtà winsch lilla pee muhru feenahm peeft sinno, zaur to winsch stahstija, la armijas komandereeschanu effohht ustizzejeem teem generakeem, to laudis paschi par teem labbakeem un derrigakeem turroht; winsch pats schinni brihdi walbineela warrn atstahschohht un la offizeeris lihds kauschotees. (Lai gan Keisers tà fazzijis, to mehr pehzal generalis v. Wimpffen wiffu wainu us Keisera greefis).

Bija pulkstens 7. Pruhfchu batteriju mums pretti liffahs tohti dauds buht; man tà isliffahs, itt la itt wiffur buhtu batterijas, jo leelgabbali ruhza wifsgarram Pruhfchu lihniyai. Warreja flaidri redseht winnu granatas, las sprahga, til lihds la pee semmes nokritta. Arri to redseju, zil ahtri winni fawu schauschunu pahrgrohsija un pahrlabboja. Til to kahds Frantschu pulks, kur nostahjahs, tublin tai paschà azzumirfli tas tiffa ar granatehm la apbehrts. Pirmo daschureis kitta pa tuhwu woi pa tahku, bet trescha reisa rittigi trahpija pulkà un tè breefsmigu pohstu pastrahdaja. Turpretti Frantschu granates allasch sprahga, pirms wehl pee semmes tiffufschas un no ta twaila iszehlahs masi padebbeschi augstal un semmal, zitti til augstu, la eenaidneekam newarreja ne to flahbeht.

Kad aishahzu preefshpilssehtà pee Balema wahrteem, tad tohs atraddu, la aishahstus, jo saldati no wiffeem pulkeem speedahs pilssehtà eelshà. Laikam jau tad bij uswarreti; tomehr pulkstens wehl nebij 11 un, la daudsinaja, us daschahm weetahm gribbeja wehl ilgati kautes, lai gan ne kahda zerriba nebij, la uswarreschoht. Gesahumà gan rahbijahs, itt la tiffai gribbetu atkahptees, bet pehzal behga juktu julkahm. Saldati zits zittu faminna un no speeda, lausdamees pilssehtà tiff eelshà. Sachtneeki firgus atstahjufchi, darbojahs pah'r wallehm kahpt pahri; zitti speedahs pa fahnu wahrteem eelshà; saldati zitti zittam kahpa pahri, tohs famihdami sem kahjahm. Offizeeri no wiffadahm kahrtahm, palawneeki un generati, to pee mundeera lehti warreja pasiht, par gohdu un launu wairs nerehkinadami, arri atraddahs schinni behdseju starpà. Teem pallat nahza leelgabbali ar faweem smaggeem ratteem un stipreem sirgeem, tee pah'r neko nerehkinadami, laida tai druhsmè eelshà, falausija un famihdeja dauds kahjneeku behgtus, las bij zekà fasppeedufchees. Par wehl leelakahm breefsmahm un jo negantaku jajulschanu, sahla Pruhfchi teem pallat laist fawas granates tai pulkà eelshà. Kas to warr ar wahrdeem isteitt! Tahs bij breefmas pah'r wiffahm breefsmahm! Man tà liffahs, itt la muhsu armija buhtu wehdoschà uhdeni paschà katla dibbenà eekrittuse.

Pilssehtà eetizzis, usmekleju tahs schaurahs eelas, to Pruhfchu granates til dauds newarreja aishent.

Kur til kahda leelaka ruhme bij, tur wijs pilns ar firgu un zilweku libkeem. — Sawu lohrteta mahju aishneefstis, atraddu scho eelu tapat la tahs zittas, ar wahgeem, leelgabbaleem, firgeem un saldateem pa wiffam peebahstas. Laime wehl, la schinni brihdi Pruhfchi us scho eelu neschahwa, jo leela garra rinda pulwera wahgu aishnehma gandrihs wiffu to eelu un pilsehta weetu weetahm jau degga.

Pascha schinni brihdi generalis Wipffen te gabja garram un pa wolti nodarbojabs, sawus behgdamus karra-wihrus sakraht lohpa un usmuddinah. Winsch kleedsa: „Lai dsihwo Franzija! Us preel-schu.“ (Vive la France! En avant!), tomehr neweens neatbilbeja. Winsch atkal kleedsa: „Basehns Pruhfcheem uskriht no ohtras puffes!“ Lai gan schahda sinna jau no pascha rihta tikla daudsinata, to ne weens negribbeja tizzeht, tomehr tad taggad pats leelais generalis to fazzija, tad tizzeja gan un daschi tuhstoschi saldati salassijabs, un gabja winnam libhs pa wahrteem ahra. Jau sahla zerreht un kahdu ihfu brihdi tizzejam, la scho deenu warr buht wehl turrefchotees. Bet, al breefmas, to nu wehl dabujam redseht! Kahds ammatneela sehns no ohtras eelas raudadams attezzeja un melleja kahdu dolteri. Winna tehnam bij kahja noschauta. Weenai feewai no tahs mahjas bija kahda patte nelaime. Dakteris, las pee ta wihra aishgahja, atradda to jau nomirruschu; atpallak eedams winsch raubfija to nelaimigu feewu no tahs weetats prohjam flappeht, bet til to sohli bij pagahjis, tad ohtra lohde to feewu pawiffam nolahwa.

Ap pullst. 4^{1/2} leelgabbalu ruhlfchana apstahjabs. Lai gan bijam kahrigi sinnaht, kadeht tas noteel, tomehr nedrihlfstejam wis no mahjas iseet, jo pa eelu wehl nelur newarreja us preel-schu tikt. Kad nakts usnahza, tad zilweku druhfme sahla masaka palikt un tad ar labbu publinu jau warreja pa eelu us preel-schu tikt. Bet to te dabujam redseht, tas bij jo breefmiigi. Wisszaur mirroni gulleja jukku juklam, pilsehtneeli un saldati; wiffa semme ar granatu gabbaleem bij la apbehrta. Isfalkuschi saldati greeja noschautohs firgus gabbalos, gribbedami few ehdeenu wahriht, jo ehdamais bij atkal peetruhjis, la jau pee wiffa reisu reisehm truhfums gaddijabs no pascha karra eefahfuma.

Dhtra deena, 1ma Septbr., ta ap pullst. 11 generalis Wipffen likta peefst sinna, kur tas fazzija: Lai gan armija brihnum brangi effoht turrejusehs, tomehr, kad karra-waijadfibas peetruhlfuschas, tad newarrejuschi wis wairs wirfneelu usazinaschanai palausiht un us Montmedni zauri speestees. 2tra September wiffa armija karra-eerohtschus nolikka. Daudf saldati ais dufmahm sawus eerohtschus labbat fadausija un pehzat eelas atraddahs pilnas wif-fadu salausitu karra-eerohtschu. Ar salausteem soh-beneem, flintehm, pistolehm, schkehpeem, karra-zeppurehm un t. pr., bij wiffas eelas peelaishtas un weena

weeta, kur Mahs-uppe zaur pilsehtu tell, straume bij aishdambeta ar salausteem karra-eerohtscheem. Sirgi bij peeseeti pee nammeem un pee leelgabbaleem, bet neweens nedohmaja us to, teem dhert un ehst doht un tadeht isfalkuschi un isflahpuschi loh-pini atrahwahs wakkä un tralkodami ftrehja pa eelahm.

Kad Pruhfchi pilsehta eenahza, tad tee warren apflaitahs pahr to, la til daudf mantas ta neleetigi bij samaitatas. Wehl masak winneem buhs patil-kuse ta karra-naudas lahde, kahdu winni to te atradda. Jo tiklo bij norunnahs us padohfchanohs, tad offizeereem peeteiza, lai schee labbi leelus rehkenus usdohdoht par sawu flahdi, to tublin buhschoht teem aishmalfah. Kapelz tad nu ne, — tahdi rehkeni jau lehti farakstami. Pats pasihstu offizeerus, las mafu praffija par firgeem, to ne mas nebij saudejuschi un par sawahm leetahm, las teem nebij pohsta gabjuschas un tee wiffi sawu pagehretu mafu dabuja. Tikla pohstihstis wijs un us wiffadu wihfi. Ir karrogi tikla fadefsinati un semme eerakti, — lai gan tahda blehdiba ne paschai uswarretai armijai naw par gohdu. Ne us weena saldati nebij til neganti, la us generaka de Felli (raksti: de Failly). Winsch peemahjoja tai pascha trakteeri, kur es peemittu. Peeltdeen leels pulks saldatu fapulzejabs pee schahs mahjas, kam durris bij aishflehtas un ar fleegfchanu un draudeschanu pagehreja to generali, ta, la mahjas fainneels fahihjees, to pa kahdu palak-lohgu islada, lai steidsjabs prohjam.

Wisseem tublin palikka weeglaki ap firdi, kad Pruhfchi eenahza pilsehta un kahrtigu buhschanu eetaifija. Man gan schehl to fazzihst, bet tas irr teef, la Frantschi pa wiffu scho karra-laiwu wairaf kauna darrijuschu semmei, ne la Pruhfchi. Wiffas zeefchanas un kaunums, las man usgahja, nahza no manneem pascheem tautas-brahleem, ihpaschi no semneeteem, las katru fweeschineelu usfatta par spijonu. Kad Pruhfcheem rohlas krittü, tad tublin bij zitta dsihwe, tee gauschi laipnigi.

Kad es fwehtdeenas rihta no Sedanas atstahjohs, tad driht wijs palikka labbal. No eelahm tikla tee krittuschu zilweki un sirgi flappeti prohjam, tee besgalligi mehli un netihrumi uppe eeflauziti, bohdes atwehrtas wakkä un kahrtiba nelahrtibas weetä atkal dibbinata. Esmu taggad deesgan redsejis Pruhfchu rihfloschanohs un firdibu un nu labbi gan fapohhtu, kapelz nenotikka ta, la ir es biju tizzejis, prohti, la Frantschu armijai tal waijagohht uswarreht. Es Mat-Mahongam esmu libhs gahjis no tahs deenas, kad winsch Schalongä sawu armiju isrihtoja, libhs tai nelaimigai deenai pee Sedanas, kur tas to wifslabbaki isrihtotu Franzijas karra-spehku — bes tahs mahs daktas, las Mezzè eefpeesta — eenaidneekam padewa. Sinnams, gan jau lehgeros pee Schalongas un pee Mengses leels pulks israhdiyahs la peefuffuschu un flahbani; arween fatikku tahdus saldatu, las paschi

nesinnaja, fur winna regimete. Redseju, zit palaidigi salbati bij sawa apgehrbâ un rihfoschanâ, pahr to tee nekahdu rahjeenu nedabbuja. Ibsi fakloht, offizeeri bij til glehwi palikkuschi, ka tabtu eet teem reebahs, tâpat arr nakti lehgera wakti lahga nekohpa; jo zit daubfreis pats tilku garram isstaigajees, fur neweens neprassija: „Kas tu effi?“ Offizeeri labbat nobsihwoja pa trakteereem jeb pa netihreem zeemu frohgeem, un fur til ween lahdu neela preeku preeksch ferwis sinnaja, nekâ palikka pee sawas regimetes; daschi paschi nesinnaja, kahdâ gubernijâ wianni patlabban effoht un daschs generalis semneekam prassija pehz zekka. Sinnams, fur tahda nekahrtiba walda, tur jau arr newarr labbi isdohtees.“

Pahr Napoleona pascha padohschanohs wehl lassam daschas sinnas tai raksta, ar to grabhs Bismarks fehninam wiffu ta brihscha notikkumu preekschâ zehlis. No schahs sinnas redjams, ka Frantschi gan tiktojuschti, ar to padohschanohs pilnigu waktu dabbuht, aiseet fur gribbedami; bet kad generalis v. Moltke generalim Wimpffen bij atteizis, ka ne ka zittadi newarroht padohschanohs peenemt, ka ween, kad tee sawus karrâ-eerohtschus neleekohht pee mallas; un ja tas nenotikkohht libdsj pulkst. 9, tad bombardeerefschoht pilkschetu atkal no jauna. „Schoricht“ (2trâ Septbr.), tâ Bismarks raksta, „pulkst. 6 Frantschu generais Keille pee mannis atnahza un man sinnoja, ka keisers gribboht ar manni runnaht un jau effoht zekka no Sedanas us muhsu lehgeri braufdams. Es tuhlin jahju pretti un pusszekkâ fatikku keiseru brauzoht wafkjâs wahgôs un pawadditu no dascheem generateem, no furreem zittus passinu. Kad pee keisera wahgeem peestahjabs un uswajaju, to keisers pawehleschoht, tad winsch atbildeja, ka wehlotees fehnianu paschu runnaht. Kad nu atbildeju, ka fehninsch wehl 3 juhdses no schejenes effoht Wendressê, tad winsch gribbeja sinnaht, woi ne-effoht weeta jau nosazzita, fur schee warreschoht kohpâ fatiktees. Bet kad tam atteizu, ka es scho widdu nepahrinnadams, nekâ newarru zittu teikt, ka keiseram sawu paschu kohrteli peedahwaht. Ar to winsch bij meerâ; bet kad kahdus 100 kohtus tabtak bijam us preekschu, atraddahs zekka kahda weentuliga strahdneeku mahjina un keisers gribbeja tepat apmestees. Tê til bij eelschâ weens galdinsch un diwi nabhdasigi frehstli; schepat wesselu stundu ar keiseru farunnajamees. Tê nu keisers tuhlin sahka runnaht pahr to, woi to padohschanohs newarroht preeksch winna armijas weeglaku un peenemmigaku isdarriht, — us to tam atbildeju, ka ta darrischana winna generalim Wimpffen effoht ar muhsu generali Moltke. Kad es winnu jautaju, woi negribbetu pawiffam meeru derreht, tad atbildeja, ka tas ne-effoht taggad winna warrâ, bet peederroht tai waldischana, kas Parihse. To nu gan keiseram wis neleedsu, ka pee padohschanahs nekahda zitta darrischana nebuhs, tâ ta patte, kas jau walfar nosazzita. So mehs ar Moltku jau preeksch tam bijam

gruntigi pahrdohmajuschti, woi tahdu brangu pretti-neela armija, kas til sirbigi turrejusehs, newarretu tâ weeglaki jeb gohdigaki atlaist; bet tal atraddam, ka sawas drohschibas deht newarream wis zittadi darriht, nekâ jau nosazzihst. Kad wehlak bijam no tahs masahs mahjinâs durru preekschâ isgahjuschi, tad keisers wehl gan wehlejahs, ka labbi buhtu, kad winna armijai wehletu pahr rohbeschahm ee-eet Belgijâ un tur sawus karrâ-rihtus nolikt, — bet to jau arri bijam pahrrunnajuschti un atradduschti, ka tâ ne-eet wis. Tad keisers noscheloja to karrâ-nelaimi un fazzija, ka winsch pats to karru ne-effoht wis gribbejis, bet Franzija winnu pee ta speeduse. Taggad keiseram meldeju, lai atstahj scho buhdiau, fur nekahdu farunnaschanohs newarram turreht, tadeht lai nahkohht us Fresnoaju, fur ihpafcha pils winnam eeruhmeta un fur tad arri ar fehnianu kohpâ tikkschoht. Keisers tuhlin bij ar to meerâ. Tur aishnahruscheem faraddahs wiffi tee pee padohschanahs norunnas wajadsigi generati no abbahm puffedm un kad generalis Moltke meldeja, ka fehninsch til pehz padohschanahs-raksta apstiprinaschanas gribboht keiseru redseht, tad tam isnihla wiffa zerriba, leelaku brihwibu isdabbuht, ne ka ta, kas jau walfar kohlita, un nu arr bes kaweschanahs tas padohschanahs raksts tâ, tâ Bruhschu fehuinsch pagehrejis un preekschâ rakstijis, tikka no generata Moltke un generata Wimpffen parastihst. Frantschu offizeeri bij kohhti preezigi un firsnigi pateizahs par to gohdu un us-tizzibu, ka wianni us sawu gohda-wahrdi tikka atlaisti. Generalis Wimpffen gan dikti scheloojees, ka tas winnam sahpoht, ka tiklai pehz 48 stundahm, lamehr winsch no Afrikas pahrnahjis un kad til puss deenu ween Mat-Mahonga weeta to armiju waldijis, jau littenis winnam spreedis sawu wahrdi parastihst tahdai gramatai, kas Franzijas armijai ne-effoht wis par gohdu. Bet tê winnam wajadsijis sawas juschanas sawaldihst, kad redsejis, ka wiffa tabkaka affins-isleeschana welta ween buhtu bijuse, jo wiffas wajadsibas teem bijuschas pa galla.

Pateikschano.

Wisseem saweem, wezzeem un jauneem slohlahs-behrneem, tuweem un tabteem, kas manni manna 60tâ dsimt'-deenâ ar smukku dahwanu apdahwinajuschti; tâ arr teem, kas paschi tai deenâ schê bij, manni apfweizinaja, dseedaja un kahdas rihmes man pasneedsa, sakku zaur scho lappu sirsnigu „**Valdees!**“

B. Upe,

Zaun-Beebalgas dr. stohlmeysters.

August mehnesi 1870.

Druzinas.

Kâ bes krahnes istaba,
Un bes galwas — meefna;
Dirgus tuffsch bes bohdiinas
Tâ wihrs — tuffsch bes feewinas!

Gesam stahjees darbâ eelsch' —
Pahrdohma itt labb' pa-preeksch'!

Marfa un Andrejs.

(Statt. *N* 35.)

Arri us druppahm, ehrfchku starpā, iſaug dauds-
fahr̄t mihligas puffites. Nopohſtitahs Nowgorodas
druppu widdū Marfa, Waſſitija Sabakina daiſa
meita uſſeedeja. Wai nu dahrgas pehr̄tu rohtas,
jeb wai til praſta bantite ween winnas bruhnōs
mattōs bija cepih̄ta; wai winna un ſawu ſlaiko
ſtahwu ar ſamta ſwahrkem bija teh̄rpufe, jeb wai
winna tiſſai ar praſteem linnu ſwahrkem bija geh̄r-
busehs, Marfa bija arweenu mihliga un ſlaiſta.
Un tā winnas meeſas, tā arri winnas dwehele
bija mihliga un ſlaiſta. Peedſimmuſe un uſauguſe,
kur weenumehr̄ teh̄wu ſemmes preeſchlaiku warra
un goh̄ds tiſſa atgah̄dinahts, winna bija lepna, ka
Leel-Nowgoroda winnas dſimtene, un ka Borekſis
winnas wezzeh̄wi; bet ar lepnibu un zeetu prahtu
winna bija meitas lehniba un mihliba ſaweenota;
winnas ſirds bija preeſch katras ſmalakās juſcha-
nas atweh̄ta, un pee katra ſweſchineeka nelaimes
winna warreja lih̄ds zeest. — Andreja kluffahs beh-
das moh̄dinaja Marſas ſir̄nigu lih̄dsjuſchanu; winna
gribbeja nobah̄rejuſcham eepreezinah̄ſchanu ſagah̄daht
un winna prahtam pakauſchanohs, droh̄ſchibu un
dſih̄woſchanas luſti moh̄dinaht. Bet ka lehna rihta
ſarfanuma weetā pa maſam deenwidd'ſaules dedſi-
nadami ſtarri eekah̄p, tā Marſas ſirdi pa maſam,
winnai paſch̄ai neſinnoh̄t, lehna lih̄dszeſchanas ju-
ſchana pah̄rweh̄rtahs mihleſtibas kaiſlibā. Beſ mit-
teſchanas winnas azzis raudſijahs Andreja azzis;
til tad, kad Andrejs bija ſlah̄tu, winna warreja
preeziga buht, kad winſch runnaja, tad winna
klaufijahs us winna wahr̄deem; kad winſch iſgah̄ja
us lauku, tad winnai palikka beh̄digi ap ſirdi; kad
winſch pa eelu us mah̄ju nah̄za, tad ſlaiſtahs mei-
tas ſirds puſſteja diſtahi un winnas bruh̄nas azzis
mird̄jeja dedſigati. Winna bija arweenu ta, kaſ
winnam mah̄jas durwis atdarrija, kad winſch no
ſawah̄m darrich̄anah̄m us mah̄ju nah̄za, un winna
bija arweenu ko ſagah̄dajuſe, ar ko ta winnam
preeſu darrija. — Un Andrejs, kā tas gan buhtu
beſ juſchanah̄m prett Marſu warrejis palikt, kaſ ap
winnu liddinajahs, kā kah̄ds ſargadams gars, kaſ
nopuh̄lejahs katra beh̄du un nelabba garra pakreh̄ſ-
tus no winna peeres aiſdſiht, kaſ tā ar wiſſu
dweh̄ſeli pee winna keh̄rah̄s. Beſ ka weens oh̄tram,
beſ ka tee ſew to buhtu ſazzijufchees, winni abbi
no ſirds dibbina mih̄tojahs; winnu juſchanas der-
reja arweenu tā loh̄pā kā diwas weenadas ſtibgas,
no kurr̄ah̄m ta oh̄tra arweenu lih̄ds ſkann, kad oh̄tra
teel aiſtilta. Tā aplaimodama mihleſtiba luſſi un
ſleppeni abju ſirdis gattawojahs, un beſ ka winni
par to leetu kah̄du reiſi ih̄paſchi buhtu iſrunnaju-
ſchees, winni runnaja no ſawas mihleſtibas, kā par
kah̄du ſinnamu leetu, kad wezzah̄s Sabakins bija

ſlah̄tu, un tas preezajahs par to ſir̄nigi. Winſch
ſazzija kah̄du deenu us jaunelli: „Andrej Teodoro-
wiſch, pawaffara tuwojahs, un muhsu fuggi pah̄r-
nah̄s mah̄jās; es zerru debbeſis tewi ſwehtih̄s, ka
teem kaſ krah̄ſees; tad buh̄we ſew mah̄jinu un
nem̄m mannu Marſu par ſewu. Winna irr kreetna
un labba, un tu eſſi winnas weh̄rts; jum̄s ſchinni
paſaulē labbi krah̄ſees.“

Andrejs ne kad nebija ſchaubijees, ka winſch Marſu
kah̄du reiſi newarreschoht par ſawu ſaukt, bet ſawas
doh̄mas winſch ne kad nebija wahr̄dōs iſteizis; ne kad
wehl nebija aplaimodama pateſiba winnam tiſ
ſkaidri preeſch azzim ſtah̄wejuſe. — Winna preeſ,
winna ſajuſchanas bija ne-iſſalkamas. Winſch un
winna Marfa kitta wezzajam pateſdami ap kaſlu,
un pateizibas un preeka aſſaras maiſijahs. Sawu
ſlah̄tbuh̄damu laimi baudiſdami wiſſi trihs pawad-
bija wakkarus par preezigu nah̄ſamibu ſarunnajotees,
un kad teh̄ws un Andrejs par deenu ſawās darrich̄-
ſchanās iſgah̄ja, tad Marfa aploh̄pa mah̄jās ſaim-
neeziſibu un ſchuma ar ſawu jaunibas draudſeni pee
ſawa puh̄ra. — Arweenu Andrejs bija tas, par ko
winna runnaja, un daudſkahr̄t winna ar ſajuſchanu
ſazzija: „Es taſ eſmu ta, kaſ winnu dſeedejuſe, kaſ
dſittas beh̄das no winna waiga un ſirds aiſdſin-
nuſe; manna mihleſtiba irr taſ ta, kaſ winnu atkal
ar dſih̄woſchanu un preeku iſlih̄dſinajuſe.“ Sch̄ih̄s
doh̄mas pildija Marſas dweh̄ſeli ar tih̄ru preeku, un
winnas Andrejs palikka winnai zaur to arweenu
mih̄taks. Ar preeka pilnu nepazeetibu Andrejs luh̄-
fojahs peh̄z pirma zih̄ruka, peh̄z pawaffaras paſlud-
dinataja; jo winſch zerreja, ka pawaffarā wiſſas
winna weh̄leſch̄anahs peepildich̄otees. — Pawaffara
tuwojahs, bet pah̄r laimigu galwah̄m ſakrah̄jahs
poh̄ſta pilni debbeſchi, kaſ winnu laimi ſatreeza.

Weenpadſmit gaddi bija no ta laika pagah̄juſchi
kamehr̄ Joāns ſawu pirmo gaſpaſchu, to ſawu rektu
tiſkumu deht ſlawenu Anaſtaſiju, bija ſaudejis.
Affinainus karrus weddoht, uſwarroht, ſemmes ee-
nemmoht un daſchadas neſcheh̄libas iſdarroht bija
gaddi aiſſkreh̄juſchi, bet ned̄s laiſs, ned̄s uſwarreſcha-
nas, ned̄s winna oh̄tra lauliba ar Tſcherkeſſu ſir̄-
ſteni Mariju, bija paſpeh̄juſchi Anaſtaſijas peeminnu
no Joāna mihleſtibas tuſſch̄as ſirds iſd̄jeht. Ne-
gribboht winſch daudſkahr̄t pah̄r-
laimigahs deenas ko winſch ar Anaſtaſiju dſih̄wojis,
un daſch̄as ilgodamahs nopuh̄tas ſpeedahs winnam
peh̄z laimigajeem pagah̄juſcheem laikeem no frucht̄im.
Joāns gribbeja peh̄z Marijas miſch̄anas kah̄dus
laimigus laiſus atkal atſaukt, un dohmaja, to zaur
treſcho laulibu panah̄ft. — Tuſſch̄as doh̄mas! taiſ
laimigōs laiſōs Joāna roh̄ſas wehl nebija ar ne-
wainibas affinim aptraipitas, winna ſirds apſi-
nah̄ſchana wehl nebija ar pawalſtneeku lah̄ſteem ap-

grublinata; tad winsch wehl mihtoja sawu tautu, un wianna tauta mihtoja wiannu; toreis winsch wehl warreja laimigs buht! — Bet taggad tas zittadi; wianna dwehsele pohsta pilna, apgrublinata ar no-fauto bebdahm, ar pakkatpaliffuscho labsteem, kas wiannu ka sawu fakla fungu un slepfawu eenihbeja; taggad winsch par welti zerreja, ka winsch sawu preekschlaifu laimi panahlschobt!

Tatschu Breesmigajs gribbeja — us wianna pawehleschanu wehstneschi skrehja no weena walstibas galla us ohtra; wiinneem bija ja-atwebb, tahda bija zara pawehleschana: „Preeksch apraudsichanas un iswehleschanas zaram flaisakahs meitas no jebkurras kabrtas til labb' bojaru meitas ka semneejes; bag-gatas ka nabbagas.“ Arri us Nowgorodu atnahja fakla funga kalpi.

Zittadi newarreja buht, ka pilna flaisstumä un jaunibas pilniba usseededama Marfa no meklebam azzihm netittu atrasta — wianna ar Nataliju un wehl weenu no wiannas draudsenehm tikka isredfeta, lai tittu us Maslawu aifwestas.

Andreja issamiffeschana bija bei galla. „Nebes-dajees, mihtakajs,“ ta wianna Andreju preezinaja schkirdamees, „effi drohsch; manni Breesmigajs ne-iswehlesees. Tabli no tewis es behdas beigschohs, es nowihtschu, ka stahdinsch bei raffas faules karstumä. Effi drohsch Andrej; kapeh; man gan tad zars is tuhstoschahm seedoschahm flaisstajahm islaf-ftu, taini manni, to noluhdajuschohs nelaimigo.“ La labbaja gribbeja Andrejam drohschibu un eepreezinaschanu eeteikt un brauja tad patte bei eepreezinaschanas ar zara wehstnescheem un sawahm ab-bahm draudsenehm us Maslawu. — Sirmajs tehws nelaimi paredsedams pawaddija meitu us turreni un nodewa wissu sawu mahjas buhschanu un wiffas sawas darrischanas nelaimigajam Andrejam.

Ohtru reisi schis nu bija nobahrejis; ohtru reisi zeetfirdigajs liffens atrahwa wiannam to pehdigo, to weenigo, ko winsch wirs semmes mihtoja. Schauschelas wiannam pahrgahja pahr kauleem, kad winsch few attal weenu pasaulä atraddahs, weenu tai mahja, kur wiannam sudduse laime attal usseedeja, bet kur wiannam taggad wifs wianna laimes faude-schanu atgahdinaja. Mahja gan wehl wifs bija ka papreekschu; Marfas masa sibilite buhriti us lohga widischinaja tilpat lehnigi un peemihligi ka zittahrt; bet Marfas wairs nebija, kas par wiannas dseef-mahm preezatohs; ohsola galds atspihbeja arri dsel-tenä spohschumä ka zittahrt, bet Marfa nesehbeja wairs pee ohsola galda — wifs, wifs bija wehl mahjas ka zittahrt, tikkai Marfa, Marfa nebija un ta zittahrt patihlama Sabafina mahja israhbijahs Andrejam ka tumsch, tuffsch kaps. — Wiannam wai-jadseja mahjas palikt, ta bija Marfas, ta bija tehwa wehleschana; winsch palikka, bet ar Marfu aifgabja wianna spehks, dsihwiba, gars. — Re breesmiga fakla funga tehwa semmes apspeeschana, ne zittu

lihdsplisfehtneeku behdas wianna firdi taggad aiskahra; winsch tikkai to fajutta, kas Marfa preeksch wianna bijuse, un tikkai ta zerriba, ka wianni attal redse-schotees usturreja wiannu pee dsihwibas. —

(Us preekschu wehl.)

Amerikanecschu tiffums.

Kahdu laiku preeksch ta karra ko Seemet-Amerikas Sawcenotas walstis ar Mexiko wedda, weens no Jaun-Englandes dehleem, wahrda Set Strong, at-raddahs leela naudas trublumä. Ihsä laika winsch palikka ween' pakkat ohtra par stohlmeisteri, dseeda-schanas meisteri, zuhku ahristi, sirgu kuptschu, mal-kas zirteju, par andelmanni ar paunu (paunineeku) un ugguns kurrinataju us kahda dsels zetta, bet wiffas schihs treknahs weetas nespehja wianna tuffchu malku pildiht. Zeldamees karsch darrija win-nam jaunahs zerribahs. Sets bija jaw no fenna-keem laikeem karra gars bijis. Mahjas winsch pee militscheem bija jaw par wirsneeku bijis, un tad winsch arri bija arweenu swehtdeenäs luhjoees, ka saldati paradeereja. Tadeht nemas naw jabrihnahs, ka winsch kahdu deenu pee saldatu derretaja offizeera nonahja, lai warretu tehwu semmi apfargah. Jaw ohtra deenä Setam bija lepns mundeerinsch mug-gurä un winsch dohmaja, ka wiffi wiannu apbrihno. Drihs winsch rekrutu munsterechanu ismahzijahs, ne pee wianna isturreschanahs neds marscheereschanas bija kas smahdejams, un sohbinu un flinti winsch pratta saweem preekschneekeem pa prahtam walddiht. Kahdas neddekas peh; tam winsch dewahs ar sawu regimenti eenaideekeem prettim; firds bija duhschas pilna, winsch gaidija us kaufchanohs un us pazel-schanu augstakä kabrtä. Birmajäs kaufchanäs winsch turrejahs til duhschigi, ka til tahdi, kam jaw palet-tes us plezceem, un tahs ween wiannam trubla, lai winsch Ueschingt'ne ar fewischku gobdashanu tittu peeminnehts.

Kad par Rio Grandes uppi regimenti bija pahri gabjuse, winsch tikkai par ferschantu uszelts, zaur to winsch fewi par ihstu wihru atsinahs, un winsch istteepjahs wifsmajak par diw' zollu us augschu. Dolores masaja pilsehtä, kur karra spehks kahdu laiku atpuhtahs, Setam tikkai kahds duzzis wianna beedru appafsch wiannu padohhti, un wiannam ustiz-zehs kahdu bisshablu krahjumu apwalteht. Biss-sahles atraddahs kahda zetta mahja pee turgus platscha. Wiannam tikkai arri fazzihst, wiannam pee bisshablehm japaleekoht, kameht teekoht prohjam faukts.

Weenu deenu Sets tikkai 24 stundas no sawa farga ammata atlaifts; pa scho laiku winsch dewahs us laufu schneppes schaut, kas tai apgabbalä lee-liski atraddahs. Ohtra deenä Sets pahrnahja wehlu ar nemeerigu firds apsinaschanohs mahjas; jo

winsch bihjahs, ka winsch tilfchohts rahts, wai arri appalsch waktis lirts, tadeht ka til ilgi prohjam bijs. Bet ka winnam bija jabrihnahs, kad winsch mahjäs pabrnabjjs no Amerikaneeschu karra spehka wairs ne smalkas neatradda. Swaigsnota karroga weeta wehjinajahs pee tirus karroga karhts Mechikaneeschu trihspehwanajjs karrogs. Sets aistaisija taggad sawas mahjas durwis, noturrejahs sawas waktarinas, aisdedsinaja zigarru un gaidija meerigi us leetahm, kas notifchoht. Naktis pagahja meerigi un Sets nodussejahs kahdas stundas. No rihta winsch tilka mohdinahhts zaur negantu brehtaschanu un lehrumu; bungas tilka fistas un neganti swilpehts. Pastarpam tilka winna durwis dautitas un neganti blauts: „El Fenti!“

Serschant's Strong's apraudsija pepreckschu zaur lohgu prettinecku pulku, un kad winsch redseja, ka bes weena atstawa saldatu ar lohka kahju, wiffi pilsehtneeki ar sawu birgermeisteri bija, tad winsch atdarrija durwis, isnahja ar sohbinu rohka us fleegscha un waizaja spahniski, ko schee no winna gribboht. Birgermeisteris pagehreja, lai winsch padohdotees.

„Tad jums waijaga no generala Tailora wai no majora Bliffa rakstu parahdihht, un kas sinn, wai es tad wehl padohdohs; generalis Tailors ne kad nepadohdahs, un es nesinnu, kapehz serschant's Strong's to lai darra.“

„Mehs prattisim juhs peespeest,“ birgermeisteris atteiza.

„Juhs? — Juhs nabbagi, noschehlojami, puppu ehdeju tahrpini!“ Sets issauzahs un aissweeda winneem durwis precksch deggona zect. Winsch palikka wiffu deenu meerigi sawa kohrteli; nemeers palikka pilsehtä arweenu leelaks, un birgermeisteris sarakstija ihpafschu rakstu prett Seemet-Amerikas meschonou. Weens noraksts no schi raksta tilka pa lohgu Strongam eesweests, bet winsch nelikkahs par to nesinnohht.

Mahfeschu deenu weffela rohka Mechikaneeschu saldatu ar jahdamu wirsneeku preckschä nonahja, lai warretu Amerikaneeti sawangohht.

Serschant's sehdeja pee walleja lohga us bisshaltu muzzu ar zigarru sohbohs.

„Fentija funs,“ Mechikaneeschu kapitens blahwa, „padohdees tublin, schai azzumirkli ar wiffu mahju, jeb wai tu tilki tufstosch gabbalös fakappahhts.“

„Warrat paprohweht!“ Sets fazzija; „tak luhfojatees reis schurp — schä irr 20 muzzas bisshaltu no labbakahs sortes. Nu — ja juhs tillai eedrohshinajatees weenu flinti us manni pazelt, tad sawu zigarru laischu schinni muzzä hiist!“

Kaptein's palikka til bahls, zit winnam winna dseltena seja usfahwa, speeda peeschus sawam sirsam fahnös un dewahs lehkschus prohjam. Wiffi winna duhschigee appalschneeki skrehja tam no palakas, it ka no nahwes kahjahm warretu isbelzt.

Sets Strong's uskleedsa trihsreis urrah un bija uswarretajjs.

Kad saldati no pilsehtas bija prohjam, tad winsch palikka til drohsch, ka winsch no birgermeistera prowijantu pagehreja, draudedams, ka pilsehtu gaisä ussperschoht, ja winnam us wahrda neklausischchoht. Kad prowijantu atwedda, tad birgermeisteram bija papreckschu no wiffa jabauda, lai warretu redseht, ka barribä naw gifte.

Tä Sets palikka gandrihs diwas neddelas pilsehtä, kamehr winsch fadsirdeja, ka leels Mechikaneeschu karra spehks us Dolori nahfchoht, tad winsch weenu rihtu aismukka. Bet winsch atstahja peeminnu. Winsch nokaisija kahdas trihs werstes sawas pehdas ar bisshahlehm un tad tahs aisdedsinaja, kad winsch us pakalnu bija nonahjis.

Mahja, kur bisshahles, usstrehja ar kahdu pufsduzzi zittu mahju gaisä, lihds ar leelu daku no pilsehtas eedshwotajeem, un Sets teizahs, ka winsch paschu birgermeisteri gaisä pasinnis.

Til lihds Sets drohschä weeta bija nonahjis, winsch rakstija generalam Tailoram schahdu sinnu:

„Wihstajjs general! Es jums zaur scho rakstu warru sinnohht, ka es bisshahhtu magasinä til ilgi palikku, kamehr ween' warreju. Ar isdohschanohs es atturrejohs kirgermeisteram un eenaidigeem pilsehtas eedshwotajeem prettim, ka arri weenai noschehlojamu saldatu rohhtai, kas prett manni bija palihgä faukti. Bet kad es nu dabbuju sinnaht, ka eenaidneeks ar leelu warru us Dolori gribbeja nahht, un kad mans spehks bija par masu, tad es turreja par labbako, atpakkat eet; taz arri notikka pilnigä kahrtibä, kad man daudj mantas ne-aiskaweja. Es nopohstiju to krahjumu, kas man bija pakkat ja-atstahj, un arri leelu pulku eenaidneeku, ka man no tahlness israhdijahs. — General! Es ne-esmu ne kahds mahzihts wihrs, tadeht newarru scho sinnu garraku taijht, un wehlejohs, ka juhs scho mannu sinnu dabbutut rohka.“

Set Strong, kautkur pee Rio-Grandes uppes.“

Taisniqs mehrs.

Odeöna teäteris Parihse bija gluschi tufsch; ne weens weenigs skattitajjs bija atnahjis, kaut gan diwi no labbakajeem skattineem to waktar tilka rahditi. Teäterä preckschneeziiba apnehmahs, ka nebuschoht list spehleht, bet til ko tä bija apnehmuschees, tad weens skattitajjs atnahja un noschdahs parterri. Drihs pehz tam tilka preckscharramajjs uswilts, skattina wadditajjs nahja preckschä un fazzija us to weenigo skattitaju:

„Kungs, tai brihdi, kad juhs eenahjat, mehs gribbejam teäteri flehgt. Juhs redsat, ka Juhs weens effat; precksch weena weeniga mehs newarram list spehleht.“

„Tas man schehl,“ kungs atbildeja, „es esmu no

Seng Schermennes tiffai tadeht nahzis, lai scho flattinu redsetu; juhs effat sihmes peesittuschi, un teäteris bija wakkä, es sawu bikjeti pee kaffes aismalfaju un pagehru, lai teef flattinsch rahdihts. La irr manna teefa, un to es sinnafschu fargabt. Aprunnajatees ar polizejas kommisshebru; bet ja tas man arri taisnibu nedohtu, tad ar to ne-apmeerinafschohs, bet mekleschu pee augstafahm teefahm sawu taisnibu."

Kommisshebrs fazzija, la lungam taisniba un la waijagohr flattinu rahdiht. Flattinsch sahlahs. Weens no spehletajeem spehleja no nepatilschanas sawu usdewumu wiffai flikti. La flattitajs iswilka it meerigi atfleghu is keshas un zaur kretnu fwilpeenu winsch sawu nefahrtneeku pee kahrtibas. La tikka flattinsch lihds gallam rahdihts. Altehri peemirfahs kahdas reifas, gribbeja kahdas weetas islaist; flattitajs turreja arweenu sawu atfleghu rohla, ne-ustahwa nefahdahm nefahrtibahm notift un pagehreja sawu teefu, furru winsch pee kaffes nopirzis.

"Warrbuht winsch taggad es un mums nebuhs, muhsu flattinsch jaharda," altehri dohmaja, furreem ohtra flattina bij preekscha panahf. Nelohzamajs flattitajs isgahja pehz pirma flattina beigfchanas us ihfu laifu ahra un nahza drihs atpaffat. Winsch negribbeja ne ka atlaist, un altehreem bija ja-apgehrbabs. Kad preekschfarramajs atkal bija uswillts un altehri usnahfufchi, tad flattitajs mannija winna kawefchanohs un fazzija pazeldamees:

"Es biju atnahzis, lai pirmo flattinu redsetu; bet kad juhs manni keseja un gribbejat manni peespeest, lai sawu naudu atpaffat nemmu, tad es atkal paleeku un juhs rahdisat ohtru flattinu, la pirmo."

Us scheem wahrdeem peenahza polizejas kommissers un fazzija us flattitaju:

"Mans funks, juhs effat nemeeru darrijufchi altehru usrunnadami, un es pawehlu, lai juhs no teatera isejat."

"Bet," flattitajs atbildeja, "es tatschu sew zaur scho esmu aiskawejis."

"Warr gan buht," kommissers atbildeja, "bet juhs taggad sawu teefu no teatera pagehreat; taggad es teatera teefu no jums pagehru. Juhs effat nemeeru darrijufchi altehreem rahdoht, un jums waijaga tapehz pehz polizejas preekschrafsteem is teatera iscet. Gijat no sewis, ja juhs negribbat, la es sawus palihgus palihga nefauzu."

Zaur grahmatahm warr seewischnu tiffunus noprast.

Teef fazzihst, la no ta, kahda buhschana seewischnu grahmatas atrohdoees, warroht noprast, kahds tahm tikkums; daschi wihri irr isprohwejschees, wai tas taisniba. Kahds tif warreni us

scho prohwefchanu palaidees, la winsch pehz tahs gribbejis prezzetees. Bes ka winsch us kaut kahdu wihri sawas dohmas buhtu parahdijis, winsch paleeneja sawai deewenei kahdu jauku glihti gaischohs wahfohs eeseetu grahmatu; bet zil behdigä buhschana winsch dabbuja sawu grahmatu atpaffat. Winsch faskaitija jo ruhpiigi wiffus plekkus un dohmaja, la winna deewene newarroht patte bes plekkeem buht, un prezzefchanahs dohmas winnam no galwas isjudda. Tapat winnam isdewahs ohtra gadda ar zittahm seewischnahm. Behdigi winsch dabbuja weenu grahmatu atpaffat las labbi glabbata. Winsch prezza jeja tuhlin pehz tahs jaunahs seewischnas, no furraz winsch ta to grahmatu bija atpaffat dabbujis, un winsch lihds schodeen ne-effoht to noschelojis, la winsch to darrijis. Schim wihram effoht wessels plaufts ar tahdahm grahmatahm, un latra winsch effoht lassitajas wahrdu eerastijis. Tad ta launa firds!

Kreewu saglu darbs.

Kad keisers Nikolajs I. ar keisereni kahdu reisi us Maskawu bija nonahzis, tad keiserene eegahja kahda leela rohtas leetu bohde, lai kahdas dahrgas leetas pirtu. Kad winna kahdu laifu bija bohde bijuse tad winna tiklabb', la kohpmannis, eeraudfija, la netah no winnem weens gluschi smalki gehrbis funks stahweja, un to peesihmeja. Kohpmannis dohmaja, la tas keiserenes sullainis, un ta atkal dohmaja, la tas pats kahds no kohpmanna laudihm. Ohtru deenu keiserene dabbuja rehkinumu par pirtajahm leetahm: winna to aismalfaje. Wahr stundu wehlat nahf ohtrs rehkinums par tahm paschahm leetahm, un rittigajs. Taggad winna mannija, la pirmo rehkinumu, kahds blehdis rakstijis. Kad winna par to keiseram stahstija, tad tas smehjabs un fazzija: "Aismalfaja! Sinni, la Maskawä effi?"

Druftas.

Gudriba irr tiffai pateefiba.

Kad es maldohs, to latrs warr redseht, kad es mello, to ne.

Wissmalkafajam mattam sawa ehna.

Ko nefaproht, naw garra ihpafchums.

Mehfli spihd, kad teem saule spihd.

Melderi dohma tweeschi aug, lai winnem buhtu to malt.

Atbildebams redaktebrs A. Leitan.

No Senfures atwehlehts.

Rihgä, 11. September. 1870.

Drittehts un dabujams pee biltschu un grahmatu-drikketaja Ernst Platez, Rihgä, pee Pehtera-basnizas.